

Explanatio sancti Thome

hic ē clamor: *Esa. 5. Expectavi ut faceret iudiciū: et ecce iniquitas et iusticia et ecce clamor. Ideo dicit. Et clamor similiter et blasphemia vel cōtra deū vel cōtra sanctos. Leuit. 24. Quicumq; blasphemauerit nomen domini morte moriat. Ideo dicit. Et blasphemia Et addit. Tol latur a vobis cū omni malicia scz operis. 1. Pet. 2. Des ponentes omnē maliciā et omnē dolum et simulationem. Deinde cum dicit. Estote autē. 2c. ponit pertinentia ad nouitatē contrariam passionib; pmissis: contra ama ritudinē benignitatē. Unde dicit. Estote autē inuicē be nigni qz benignus ē spiritus sapientie. 2c. Unde dicit. Misericordes. Luc. 6. Estote ergo misericordes sicut et pater vester misericors ē. Contra indignationē cōdona tionē. Unde dicit. Donantes inuicē. Col. 3. Donantes vobis inuicē si quis aduersus aliquē habet querelam si cut deus donauit vobis. Ro. 8. Qui etiam pprio filio suo nō pepercit. Et panlo post sequit. Quō non etiā cui; illo nobis omnia donauit.*

Capitulū quintū.

Estote ergo imitatores dei sicut filij charissimi: et ambulate in dilectione sicut et xps dilexit nos: et tradidit semetipm p nobis oblationē et hostiā deo in odore suauitatis.

Postea exhortatione ad benignitatē et misericordiā que sunt effectus charitatis: hic ostendit eis exemplū. Circa qd duo facit. Primo inducit eos ad imitationē cen plaris. s. dei. Secūdo ostendit in quo debent ipm imitari. ibi. Et ambulate 2c. Dicit ergo. Dixi q; debetis donare inuicē sicut et deus in xpo donauit vobis ergo estote imitatores dei: qz hoc necessariū est licet difficile sit. *Ecl. 2. Quid ē in q; homo ut possit sequi regē factorez suū: Nunq; tamē perficiet natura humana nisi in cōiun ctione ad deū. Unde Job. 23. Vestigia eius secut; ē pes meus: ergo imitandus ē quō habemus possibilitatē: qz ad filiū p̄inet patrem imitari. Et ideo subdit. Sicut filij patre scz per creationē. Deutero. 32. Nonne ipse ē pater tuus qui possedit et fecit et creauit te. Et addit. Charissi mi quos scz elegit ad p̄icipationem sui spūs. Sequitur. Et ambulate. 2c. Ubi primo ponit imitandi moduz qz in charitate. Secūdo ostendit imense charitatis signuz ibi. Et tradidit 2c. Ergo simus filij charissimi hoc facit charitas dei. Ro. 8. Nō enī accepistis sp̄m seruituz: tis iterū in timore sed accepistis sp̄m adoptionis filioz in quo clamam; abba pater. Ipe enī spūs testimoniū red dit spiritui nostro qz sumus filij dei. Debem; ergo ipm in dilectione imitari. Et dicit ambulate. i. semp; p̄fite. Sen. 15. Ambula corā me et esto p̄fectus. Et hoc in dile ctione qz dilectio ē tale bonū in quo debet hō proficere: et tale debet qd debet homo semp; soluere. Ro. 13. Mes mini quicquā debeatis nisi inuicē diligatis. Vel in dile ctione qz ē via sequēdi deū magis de p̄pino. prime Cor. 13. Adhuc excellentiorē viā vobis demonstro. Si linguis hominū loquar et angeloz. Et. Col. 3. Sup oia hec charitatē habētes 2c. Et hoc ex templo xpi. An sub dit. Sicut et xps dilexit nos. Jo. 13. Cū dilexisset suos q; erant in mundo in finē dilexit eos. Et qz fm gregoriū p̄batio dilectionis exhibitio est operis. ideo subdit. Et tradidit semetipm p nobis. Apo. 1. Dilexit nos et lauit nos a peccatis nris. Gal. 2. In fide viuo filij dei qui dis lexit me et tradidit in mortem semetipm p me. Esa. 53. Tradidit in mortē animā suam. 2c. Nec autē mors fuit nobis vilis et necessaria: ideo subdit. Oblationē et ho*

stiam 2c. Loquit autē hic apls more veteris legis i qua ut dicit *Leuit. 4.* quādo quis peccauerat offerri debebat p eo hostia et oblatio que dicit p peccato. Item quā quis agebat gratias deo vli aliqd cosequi volebat oportebat offerri hostiā pacificam. ut dicit *Leuit. 3.* Que q; dem erat in oblationē suauissimi odoris oīo. ut dicitur ibidem. Nec autē facta sunt per xpm: qz vti p̄ctis mun dāremur et gloriā cosequeremur tradidit semetipm pro nobis in oblationē per ea que in vita gessit. *Esa. 53.* Oblatus ē qz ipse voluit 2c. Et hostiā pro peccato. et hoc in odore suauitatis. Alludit autēz dicit qd dicit *Leuit. 3.* Sed certe ille odor nō erat tunc deo acceptus fm se sed fm suā significatiōē inquantū significabat oblationem odoriferam corporis xpi filij dei. *Sen. 2.* Ecce odor filij mei sicut odor agri pleni. *Can. 1.* Trabe me post te cur remus in odore vnguentoz tuoz. Sic autē debem; nos sacrificare deo spūaliter. ps. Sacrificiū deo spūs. 2c.

Lectio secunda.

Fornicatio autē et ois imundicia aut auaricia nec nominet in vobis sicut decet sc̄tos: aut turpitudine: aut stultiloquiū: aut scurrilitas que ad rē nō p̄inet sed magis gratiarū actio.

Supra posita monitiōe apls ut deposita vetustate ephe sij nouitatē assumeret p̄hibendo vitia spūalia: hic pro hibet eisdem vitia etiā carnalia. Diuidit autē in duas. Primo enī prohibet vetustatē vitorū carnaliū. Secūdo inducit ad nouitatē ibi. Videte itaq; frēs 2c. Prima iterū diuidit in tres. Primo excludit vetustatē vitorūz Secūdo pponit penā eoz. ibi. Hoc autē scitote. 2c. Tertio excludit fallaciā ibi. Nemo vos seducat 2c. P̄tia iterū in duas. P̄tio excludit quedā vitia p̄cipalia. Secūdo excludit quedam adiuncta ibi. Aut turpitudine 2c. Excludit autē tria vitia. s. luxuria naturalē que ē cum nō sua. Unde dicit. Fornicatio 2c. *Dee. 4.* Spūs enī fornicationū decepit eos. 1. *Cor. 6.* Fugate fornicationez. Sic faciebat *Job. 31.* p̄pigi sedus cū oculis meis ut nec cogitaret de virgine. Dicit autē fornicatio a fornice. i. arcu triūphali iuxta quos erant lupanaria. *Proverb. 20.* Et omnis imundicia 2c. i. omnis pollutio contra naturā scz que nō ordinat ad generationē. *Gal. 5.* Manifesta sunt opa carnis q; sunt fornicatio imundicia luxuria 2c. Tertio excludit auariciā. S; quare hoc? Nunq; ē idē cū pctis carnalib;. R̄nde dicendū ē qz nō nec totaliter diuisa s; mediū inter spūalia et carnalia pctā qd p̄ sic. In pctō sūt duo. s. obiectū pcti et delectatio in obiecto. Quēdā ergo sūt pctā quoz obiectū et delectatio ē spūalis sic ira. R̄z vindicta q; ē obiectū ire et delectatio ei; ē qd spūale: et s̄r inanis glia. Quēdā vero sūt oīo carnalia et obiectū et delectatio sicut gula et luxuria: s; auaricia tenet medium qz ei; obiectū ē carnale scz pecunia s; delectatio ē spūalis: qz aio quiescit qz in pecunia et iō cōmuerat auaricia cū pctis carnalib; rōne obiecti: cū spūalib; vero rōne delectatiōis. *Heb. vlt.* Sing; mores sine auaricia. Vel dicendū ē qz auaricia opponit iusticiē: vñ ponit p̄ sp̄e luxurie q; ē adulteriū qd ē iniustus vsus mulieris alteri: sic auaricia iniust; vsus pecunie. S; supra dixit Qui furabat 2c. hic autē dicit qz nec noiet 2c. qz in pugna spūali vitia carnalia p̄tio occurrūt vicēda qz frustra pugnat qz p̄tra itriseca nisi p̄mo v̄cat extriseca scz carnalia: p̄tra q; sp̄e manet bellū. Et iō dicit. Nec noiet i vobis sic decet sc̄tos s. abstinere a factis a cogitationib; et a dictis. *Esa. 41.* Perdā babilonis nomē et reliq;as et p̄genitē et germen.

in epistolam ad Ephesios v.

Ecc. 4. Curam habe de bono nomine: quia hoc decet sanctos. **2. corinth. 6.** In omnibus exhibeamus nosmet ipsos sicut dei ministros etc. **Sequitur.** Aut turpitudine etc. **Ibi** ponit quedam vitia adiuncta. **Circa** quod duo facta. **Primo** adiuncta vitia excludit. **Secundo** ad contraria eorum inducit. **Ibi.** Sed magis gratiarum actio etc. **Tria** ergo vitia excludit scilicet turpitudinem que est in tactibus turpibus et amplexibus et osculis libidinosis. **Proverb. 6.** Qui autem adulter est propter cordis inopiam perdet animam suam et turpitudinem et ignominiam congregat sibi. **Ite** stultiloquium. id est verba provocantia ad malum. **Ecc. 9.** Colloquium illius quasi ignis exardescit. scilicet male mulieris. **Et** scurrilitatem. id est verbum iocularium per quod aliqui volunt inde placere alijs. **Mat. 12.** De omni verbo otioso quod locuti fuerint homines reddent rationem de eo in die iudicii. **Et** hec omnia sunt mortalia in quantum ad mortalia peccata ordinantur. quia aliquid etiam si bonum sit ex genere in quantum ad mortale ordinatum est mortale. **De**inde de inducit ad contraria scilicet gratiarum actiones. **Unde** dicit Sed magis gratiarum actio. **Eccl. 5.** Studium et leticia inueniet in ea gratiarum actio et vox laudis.

Lectio tertia.

Hec enim scitote intelligentes: quod omnis fornicator. aut immundus. aut auarus quod est ydolorum seruitus non habet hereditatem in regno christi et dei. **Ne** mo vos seducat in anibus verbis. propter hoc enim venit ira dei in filios dissidentie. **Nolite** ergo effici participes eorum.

Supra prohibuit apostolus peccata carnalia: hic comminatur penam damnationis que peccatoribus infligit. **Circa** quod duo facit. **Primo** enim de hoc eos certificat. **Secundo** singillatim peccata recitat. **Quia** omnis fornicator etc. **Dicit** ergo hoc scitote intelligentes. id est actualiter non solum habitualiter pro certo habete. **1. Job. 3.** Nec scripsi vobis ut sciatu etc. **Et** quid? quod omnis fornicator aut immundus aut auarus: quod est ydolorum seruitus non habet hereditatem in regno christi et dei. **Nota** quod vocat hic auaritiam ydolatriam quoniam ydolatria est quando honor soli deo debitus impenditur creature. **Hunc** autem deo dupliciter honor debet. scilicet ut in eo finem nostrum constituamus et ut in eo fiducia nostra finaliter ponamus. ergo qui hoc in creaturis ponit reus est ydolatrie. hoc autem facit auarus qui finem suum in re creata ponit et etiam totam suam fiduciam. **Eccl. 8.** Argentum suum et aurum suum fecerunt sibi ydola ut interirent. **Et** hoc quia ut dicit **Proverb. 11.** Qui confidit in diuitijs suis corruet. **Sed** cum in alijs peccatis ponat homo finem suum in creatura cui amore inheret quare etiam in illis non dicitur peccator ydolatrare? **Respondet** deo ydolatrare est aliquid exterius indebitum colere. **Hic** autem in alijs peccatis ponit finem in interioribus quasi in propria exaltatione. **Sed** qui ponit finem in diuitijs ponit in eis finem ut in re exteriori sicut ydolatria. **Sed** numquid avari honorem deo debent exhibentes creature: realiter sunt ydolare et per se. **Pico** quod non: quia in moralibus actus seu opera iudicantur ex fine. **Ille** ergo per se est ydolarum qui intendit per se cultum exhibere creature. **Hoc** autem non intendit auarus per se sed per accidens hoc facit in quantum superflue et inordinate diligit. **Et** quid de tali. **Non** habebit hereditatem. quippe quia filij et heredes ut dicit **Rom. 8.** **Hunc** autem tales non sunt filij qui sic carnales sunt. ergo hereditatem non habent. quia ut dicit **1. corinth. 15.** Caro et sanguis regnum dei non possidebit. id est dei qui dicit **Ezech. 44.** Ego hereditas eorum

Sed posset queri si hereditas ista est ipse deus cuius sit diuisibilis et impartibilis. quare dicit in regno christi et dei diuisiue ac si hereditas ista sit diuisibilis. **Respondet.** Hereditas nostra consistit in fruitione dei. nunc autem deus aliter se fruit et nos eo. quia deus se ipso perfecte fruit. quod se ipsum perfecte cognoscit. et totaliter diligit quantum cognoscibilis et diligitibilis est. non autem sic nos. quia licet ipsum perfecte cognoscamus in patria et per consequens diligamus quia qui aliquid simplex attingit ipsum totum cognoscit: et si non totaliter. sicut lux solis si esset punctualis humanus oculus ipsum totam apprehenderet non totaliter. oculus vero aquile ipsum totaliter comprehenderet. **Sic** et deum perfecte cognoscimus in patria et perfecte diligimus: sed ipsum totaliter non comprehendimus. ideo videtur ibi esse quedam imperfectio et particularitas. **Et** ideo dicit christi et dei consuetum. quasi parte cum parte ponendo. id est quia per christum et non per alium habet hereditas. **De**inde cum dicit. Nemo vos seducat. hic excludit fallatas seductores. **Et** circa hoc duo facit. **Primo** enim ponit ammonitionem. **Secundo** subiungit ipsius rationem. **Et** ratio est aliquando tenebre etc. **Prima** iterum in duas: quia primo monet eos ut non seducantur verbis eis credendo. **Secundo** ut non comunicent eis mala faciendo. **Et** nolite comunicare etc. **Prima** adhuc in duas. quia primo remouet seductores. **Secundo** ostendit seductionis signum. **Ibi.** Propter hoc enim venit ira dei etc. **Notandum** est ergo quod in vitijs carnalibus solum docuit cauere seductionem. quia a principio ut hoies possent libere frui occupantibus cogitauerunt inuenire rones quod fornicationes et huiusmodi venerea non essent peccata. **Et** ideo dicit in anibus verbis: quod sine ratione sunt talia verba que dicuntur quod huiusmodi non sunt peccata nec excludant a regno dei et christi. **Col. 2.** Videte ne quis vos seducat per prophetiam et inanem fallatiam. **Et** quod tales sint seductores et talia verba seductoria ostendit. quia nisi peccata carnalia essent peccata non punirentur a deo. quia cum deus sit iustus non infligit penam sine culpa. **Hunc** talia autem puniuntur a deo. ergo peccata sunt. **De**inde probat cum dicit. Propter hoc enim venit ira dei scilicet propter peccata carnalia in filios dissidentie: ut paruit in diluuiio. **Gen. 6.** Item in sodomitis. **Gen. 19.** Item tribus beniamin fere tota presumpta fuit propter hoc. **Iudicium 20.** **Dicit** autem filios dissidentie. quia sicut peccantes dissident de vita eterna. quia qui sic faciens speraret vitam eternam magis esset presumptio quam spes que est certa expectatio future beatitudinis ex meritis etc. **Unde** supra. **4.** Qui desperantes semetipsos tradiderunt impudicitie in operationem immundicie omnis in auaritia. **Sap. 7.** Nullum pratum sit quod non pertranscat luxuria nostra etc. **Et** sequitur in fine capituli. Quia tales non sperauerunt mercedem iusticie etc. **Dicit** ergo quod in filios dissidentie. id est qui non confidunt de gaudijs eternis venit ira dei. scilicet propter peccata vel dissidentie. id est de quibus non est confidendum quantum est ex parte meritorum. **Et** ideo concludit. Nolite effici participes eorum comunicando. scilicet eis in talibus operibus. **2. corinth. 6.** Que enim participatio iusticie cum iniquitate. aut que societas lucis ad tenebras aut que comunicatio christi ad belial. aut que pars fidelis cum infideli etc.

Lectio quarta.

Et ratio enim aliquando tenebre: nunc autem lux in domino. **Et** filij lucis ambulate. **Fructus** enim lucis est in omni bonitate et iusticia et veritate. **Pro**bantes quid sit beneplacitum deo. **Et** nolite

in epistolam ad Ephesios v.

fit lumen. dicit scilicet spiritus sanctus. **D**e tu qui dormis surge etc. Sed hec non est consuetudo pauli. Et ideo dicitur quod apertus introducit figuram postquam. **S**ate. 60. Surge illuminare hierusalem etc. dicens: Propter quod dicit scilicet scriptura. Surge a negligentia boni operis. tu scis qui dormis. **P**rouer. 6. **A**s que quo piger dormis. es. ps. Nunquid qui dormit non adiciet ut resurgat. Item exurge a mortuis. id est ab operibus mortuis seu mortificationibus. **H**eb. 9. **E**mudabit conscientiam nostram ab operibus mortuis etc. **A**sa. 26. **A**uget mortui tui Interfecti mei resurgat. Exurge ergo et illuminabit te xpus. ps. Dominus illuminatio mea etc. **I**dem. Illumina oculos meos ne vnquam obdormiam in morte. Sed nunquid possumus per nos resurgere a peccato. quia dicit: Surge et illuminabit te ipse. **R**espondeo. Dicendum est quod ad iustificationem impij duo requiruntur. scilicet liberum arbitrium cooperans ad surgendum et ipsa gratia. Et certe hoc ipsum habet liberum arbitrium a gratia preueniente. et postea merito operari a gratia subsequente. **U**nde dicit **T**reno. **v**l. **C**onuertere nos deus et conuertemur.

Lectio sexta.

Videte itaque fratres quomodo caute ambuletis: non quasi insipientes: sed ut sapientes: redimentes tempus quoniam dies mali sunt. Propterea nolite fieri imprudentes sed intelligentes que sit voluntas dei.

Supra prohibuit fallaciam carnalium vetustate: hic hortatur ad contrariam nouitatem. Et primo hortatur ad nouitatem contrariam fallacie. **S**ecundo ad nouitatem contrariam luxurie ibi. Et nolite inebriari etc. **P**rimo in tres. **P**rimo in dicit ad cautelam contrariam fallacie. **S**ecundo ostendit nouitatem cautele ibi. **R**edimentes tempus etc. **T**ercio docet modum cautele ibi. **P**ropterea nolite fieri etc. **D**icit ergo itaque scis ex premissis videte quomodo caute ambuletis. **C**autio est quedam conditio prudentie per quam aliquis vitat impedimenta agendorum et hanc cautelam debent omnes habere. **P**rouer. 4. **O**culi tui videant recta et palpebre tue precedant gressus tuos. **H**oc autem pertinet ad sapientes. et ideo dicit. **N**on quasi insipientes. qui scis nesciunt vitare impedimenta. ps. **T**urbati sunt omnes insipientes corde. sed ut sapientes. **E**ccl. 2. **S**apientis oculi in capite eius stultus in tenebris ambulat. **Q**uidam dicit non caste tamen caute. **S**ed sic non accipit apostolus. sed dicit caute. ac si diceret. caute ab omnibus contrariis castrati. **N**ecessitate autem huius cautele ostendit cum dicit. **R**edimentes tempus etc. quod potest exponi dupliciter. **R**edimit enim aliquis quandoque rem suam dando exentiam vel aliquid pro ea. sicut dicit aliquis redimere vexationem suam dando exentiam vel pecuniam vel quando dimittit in iure suo. **D**icit ergo. **T**otum tempus hoc est tempus calumnie. et ideo redimentes tempus quoniam dies mali sunt. **E**x quo peccauit adam ex tunc semper parate sunt insidie impellentes ad peccatum. **N**on sic autem in statu innocentie in quo non oportebat hominem ab aliquo licito abstinere. quia in eius voluntate non erat impellens aliquid ad peccatum. **M**odo autem oportet nos tempus redimere quoniam dies mali sunt. id est debemus maliciam dierum vitare. dicitur malum precavere ut dicit **E**ccl. 7. **E**t etiam a quibusdam licitis abstinere. **1.º** corinth. 10. **O**mnia mihi licent. sed non omnia edificat. **I**n hunc autem modum dicit aliquis vexationem suam redimere quia dimittit aliquid de iure suo pro re. **A**lter. **R**edimentes tempus etc. **C**ontingit quod aliquis per magnum tempus vite vivit in peccato

et hoc est tempus perditum. **S**ed quomodo redimet cum homo non sufficiat ad debita persolueda. **R**espondeo. **D**icendum est quod tanto magis debet vacare operibus bonis quanto prius inestet malis. **1.º** petri. 4. **S**ufficit enim presertim tempus ad voluntatem gentium consumendam his qui ambulauerunt in luxurijs. vinolentijs. desiderijs etc. sed prima expositio est melior. **U**nde cum dicit. **P**ropterea nolite fieri etc. docet modum cautele dicens. propterea scis ut possitis tempus redimere nolite fieri imprudentes. **N**ota quod differentia est inter sapientiam et prudentiam. **S**apientia enim est quedam sapientia sed non vniuersalis sapientia. **P**rouer. 10. **S**apientia est id est prudentia. **S**apienter enim simpliciter dicit qui habet de omnibus ordinare. **S**apienter autem scis quid dicit qui habet ordinare de his de quibus est sapiens. **1.º** corinth. 3. **U**t sapiens architectus fundamentum posuit. quia sapiens est ordinare. ut dicit. **1.º** methaphisice. **O**mnis autem ordinator respicit finem. **I**lle ergo simpliciter est sapiens qui cognoscit finem vel qui agit propter finem vniuersalem scis deum. **D**euto. 4. **H**ec est enim sapientia vestra etc. **S**apientia enim est diuisarum rerum cognitio. ut dicit **A**ug. 4. de trinitate. **P**rudencia vero est particularis rei prouidentia. quando scis quis ordinat facta sua. **E**t ideo sapientia est viro prudentia. propterea hoc ergo dicit. **N**olite fieri imprudentes sed intelligentes etc. sicut ratio speculatiua ordinat de agendis et iudicat. oportet autem conclusiones habere et iudicare per principia et simpliciter in operabilibus. **I**stud autem primum principium per quod debemus iudicare omnia et regulare est voluntas dei. **E**t ideo intellectus in moralibus et diuinis debet habere pro principio voluntatem dei. quia si hanc habeat pro principio fit prudens intellectus. **D**euto. 32. **A**tinam sapienter et intelligenter etc. hoc autem docuit dominus. **M**atth. 6. **F**iat voluntas tua.

Lectio septima.

Nolite inebriari vino: in quo est luxuria. sed impleamini spiritu sancto. loquentes vobismetipsis in psalmis. hymnis. et canticis spiritualibus. cantantes et psallentes in cordibus vestris domino. gratias agentes semper pro omnibus in nomine domini nostri iesu christi deo et patri. Subiecti inuicem in timore christi.

Supra induxit ad nouitatem contra vetustatem fallacie: hic hoc idem facit contra vetustatem vitiorum carnalium. **N**el dicimus quod prius reprehendit peccata carnalia quantum ad luxuriam. hic quantum ad gulam. **D**uo autem facit. **P**rimo enim prohibet vetustatem. **S**ecundo inducit statim ad nouitatem ibi. **S**ed impleamini etc. **D**icit ergo: dixi quod fornicatio et omnis immundicia non nominet in vobis. sed ad hoc cauendum debetis a vino superfluo abstinere. quia cibus et potus superfluo est causa luxurie et precipue vinum quod calefacit et mouet spiritum. **P**rouer. 20. **L**uxuriosa res vinum et tumultuosa ebrietas. **H**ester. 1. **C**u es rex bylarior et post nimiam potationem incaluisse mero etc. **P**see. 4. **F**ornicatio et vinum et ebrietas auferunt cor. **U**nde hiero. **Q**uod zodoma non vicit. vina vicerunt loth. **N**olite ergo etc. sed impleamini spiritu sancto. **I**nter omnia que multos spiritus generat est vinum. unde generat animositatem et facit homines per talenta loqui. ut dicit. 2. **E**sdre. 3. **E**t ideo conuenienter docet eos contra hoc repleti spiritu sancto qui generat feruorem deuotionis. **R**o. 12. **S**piritu feruentibus. **I**tem gaudium et letitiam spirituale. **R**o. 14. **I**usticia et pax et gaudium in spiritu sancto. **I**tem facit audacter loqui. **A**ctu. 2. **R**epleti sunt omnes spiritu sancto et ceperunt

Explanatio sancti Thome

loqui etc. Et ideo qui eos loquentes audiebant credebant eos ebrios. Sed nunquid habemus spiritum sanctum in nostra potestate? Respondeo et dico quod habere spiritum sanctum est dupliciter vel receptiue et sic non est in nostra potestate eum recipere sed ex dono dei eum recipimus. Ro. 5. Caritas dei diffusa est in cordibus nostris etc. Vel etiam dispositiue et sic non sumus sufficientes eum recipere. id est nos disponere sine gratia dei. 2. corinth. 3. Non sumus sufficientes cogitare aliquid a nobis quasi ex nobis sed sufficientia nostra ex deo est. Vel aliquis dicit recipere spiritum sanctum non tamen plenus esse spiritu sancto quando se habet gratia spiritus sancti quantum ad aliquam et non quantum ad omnem hominis operationem. Tunc autem dicit plenus spiritu sancto quando eo vritur generaliter. Modus autem repletionis est in dilectione dei et proximi. Et ideo cum dicit loquentes etc. Primo tangit modum repletionis ex parte dei. Secundo ex parte proximi ibi. Subiecti inuicem etc. Circa primum tria facit. Primo ponit spiritualis meditatio. Secundo spiritualis exultatio ibi. Cantantes etc. Tercio gratiarum actio ibi. Gratias agentes etc. Prima in duas. quia primo ponit modum meditationis. Secundo materiam eius. ibi. In psalmis etc. Dicit ergo loquentes vobis etc. Est autem duplex locutio. Una exterior hominis ad hominem. Alia interior hominis ad seipsum. Talis autem debet esse compunctiua. Job. 10. Loquar in amaritudine anime mee. Item debet fieri in secreto. Mat. 6. Tu autem cum oraueris intra cubiculum tuum et clauso hostio ora patrem tuum. Et sap. 8. Intrans in domum meam conquiescas cum illa. Materia vero meditationis tangit cum dicit. In psalmis etc. Psallere est vti psalterio. Et sic in psalmis id est bonis operibus. ps. Sumite psalmum et date tympanum psalterium iocundum etc. Et hymnis. id est laudibus diuinis ps. Hymnus omnibus sanctis eius etc. Et canticis spiritualibus. scilicet de spe eterno. Ro. 12. Spe gaudentes. ps. In decordo psalterio cum cantico in cythara. ps. Cantate domino canticum nouum etc. Meditemur ergo de rebus operibus. de diuina laudatione quid imitandum: de celesti iocundatione quid et quomodo seruandum. Sic ergo effectus spiritus sancti primo est sacra meditatio. Secundo spiritualis exultatio. quia ex frequenti meditatione ignis caritatis in corde accendit. ps. Concaluit cor meum ira mea et in meditatione mea exardescet ignis etc. Et hinc generat leticia spiritualis in corde. Et ideo dicit. Cantantes et psallentes. id est ut affectus vestri afficiant gaudio spirituali ad operanda bona. 1. corinth. 14. Psallite spiritu: psallite et mente. Col. 3. In omni sapientia docentes et commonentes vosmetipsos in psalmis et hymnis et canticis spiritualibus in gratia cantantes et psallentes in cordibus vestris domino. Ex hoc error hereticorum confudit dicentium quod vanum est cantare domino cantica vocalia sed spiritualia tantum. Hanc in laudibus ecclesie est aliquid per se considerandum. et hoc est quod apertius dicit. In cordibus. Aliquid vero propter aliud. et hoc propter duo. scilicet propter nos ut mens nostra incitetur ad deuotionem interiorum. sed si ex hoc aliquis commoueat ad dissolutionem vel gloriam inanem hoc est contra intentionem ecclesie. Item propter alios quia per hoc rudes efficiuntur deuotiores. 4. Regum. 3. Quis caneret psalteres facta est super eum manus domini. Tertius effectus est gratiarum actio. quia ex hoc quod aliquis sic affectus est ad deum recognoscit se omnia habere a deo. Quanto enim aliquis magis afficitur ad deum et ipsum cognoscit tanto videt eum maiorem. et se minorem. immo prope nihil in comparatione ad deum. Job. 42. Scelus meum videt te: recito me reprehendo etc. Et ideo dicit. Gratias agentes pro omnibus scilicet donis. vel prosperis vel aduersis. ps. Benedicite dominum in omni tempore etc. quia hec

etiam sunt nobis in via. Jacobi. 1. Omne gaudium existimate etc. Act. 5. Habant apostoli gaudentes etc. 1. thes. 5. In omnibus gratias agite. Sed hoc in nomine domini nostri iesu christi: quia omnia bona proueniunt per eum. Rom. 5. Pacem habemus ad deum per dominum nostrum iesum christum per quem et accessus etc. Sed addit deo in quantum actor: noster est per creationem. et patri quantum misti nobis christum per quem regenerauit nos. Et sic gratias deo quantum ad bona nature patri quantum ad bona gratie. Sed quantum ad proximum ponit modum repletionis dicens: Subiecti inuicem in timore christi. id est non propter timorem humanum sed christi.

Lectio octaua.

Mulieres uiris suis subdite sint: sicut domino: quoniam uir caput est mulieris: sicut christus caput est ecclesie: ipse saluator corporis eius. Sed sicut ecclesia subiecta est christo: ita et mulieres uiris suis in omnibus. uiri diligite uxores uestras sicut et christus dilexit ecclesiam et seipsum tradidit pro ea ut illam sanctificaret: mundans eam lauacro aque in uerbo uite ut exhiberet ipse sibi gloriosam ecclesiam non habentem maculam aut rugam aut aliquid huiusmodi: sed ut sit sancta et immaculata. ita et uiri debent diligere uxores suas ut corpora sua. Supra apostolus posuit precepta generalia ad omnes: hic ponit ea que pertinent ad speciales quasdam personas et status. Et quia sunt philosophum in politicis. Dominus habet tres conexiones sine quibus non est perfecta. scilicet uiri et mulieris. patris et filij. domini et serui. ideo hec tria precepta instruit. Primo mulierem et uirum. Secundo patrem et filium. cap. 6. ubi. Filij obedite etc. Tercio seruum et dominum ibi. Serui obedite etc. Prima in duas. Primo enim monet mulieres de subiectione. Secundo uiros de dilectione ibi. Uiri diligite etc. Prima in duas. Primo ponit ammonitionem. Secundo eius rationem ibi. Quoniam uir caput est etc. Dicit ergo mulieres uiris suis subdite sint. quia certe mulier si primatum habeat contraria est uiro suo ut dicit Eccl. 2. Et ideo specialiter monet eas de subiectione. Et hoc sicut domino: quia proportio uiri ad uxorem quoddammodo est sicut serui ad dominum in quantum debet regi mandato domini. sed differetia est in hoc quod dominus uirum seruus suis quo ad id quod est sibi uile. sed uir uirum uxorem et liberis ad utilitatem communem. Et ideo dicit. Sicut domino. Non quod uere sit dominus sed sicut dominus. 1. petri. 3. Mulieres subdite sint uiris suis etc. Deinde subdit rationem suam. Circa quod tria facit. Primo eam proponit. Secundo exemplum inducit. ibi. Sicut christus etc. Tercio ex exemplo intentionem concludit ibi. Sed sicut etc. Ratio autem hec est: quoniam uir est caput mulieris: in capite autem uiget sensus uisus. Eccl. 2. Sapientis oculi in capite eius. Et ideo uir debet gubernare mulierem ut caput eius. 1. corinth. 11. Caput quidem mulieris uir. Deinde ponit exemplum cum dicit. Sicut christus caput est ecclesie. supra primo. Ipse dedit caput supra omnem ecclesiam que est corpus ipsius. Et hoc non ad utilitatem suam sed ecclesie. quia ipse est saluator corporis eius. Act. 4. Non est enim aliud nomen sub celo parum hominibus in quo oportet nos saluos fieri. Esa. 12. Ecce deus saluator meus etc. Ex hoc autem concludit intentionem cum dicit. Sed sicut etc. Quasi dicat. Non est inueniens quod membrum reputet ipsi capiti in aliquo. nunc autem sicut christus caput est

